

ESIMESE ASTME KOHTU OTSUS (kaheksas koda laiendatud koosseisus)

11. juuni 2009*

Kohtuasjas T-297/02,

ACEA SpA, asukoht Rooma (Itaalia), esindajad: advokaadid A. Giardina, L. Radicati di Brozolo ja V. Puca,

hageja,

keda toetavad:

ACSM Como SpA, asukoht Como (Itaalia), esindajad: advokaadid L. Radicati di Brozolo ja M. Merola,

ja

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

AEM – Azienda Energetica Metropolitana Torino SpA, asukoht Torino (Itaalia),
esindajad: advokaadid M. Merola ja L. Radicati di Brozolo,

menetlusse astujad,

versus

Euroopa Ühenduste Komisjon, esindaja: V. Di Bucci,

kostja,

mille ese on nõue tühistada komisjoni 5. juuni 2002. aasta otsuse 2003/193/EÜ, mis puudutab Itaalia poolt avalikke teenuseid osutavatele riigi enamusosalusega ettevõtjatele maksuvabastuste ja soodustingimustena laenuna antud riigiabi (ELT 2003, L 77, lk 21), artiklid 2 ja 3,

EUROOPA ÜHENDUSTE
ESIMESE ASTME KOHUS (kaheksas koda laiendatud koosseisus),

koosseisus: koja esimees E. Martins Ribeiro, kohtunikud D. Šváby, S. Papasavvas, N. Wahl (ettekandja) ja A. Dittrich,

kohtusekretär: vanemametnik J. Palacio González,

arvestades kirjalikus menetluses ja 16. aprilli 2008. aasta kohtuistungil esitatut,

on teinud järgmise

otsuse

Vaidluse taust

- ¹ Hageja, ACEA SpA, on kapitaliühing, mida kontrollib 51% ulatuses Rooma linn (Itaalia). ACEA SpA loodi aastal 1997 samanimelise munitsipaalettevõtja ümberkujundamise tulemusel. Nagu mainitud munitsipaalettevõtja, tegutseb ka ACEA SpA nii elektrienergia sektoris tänavavalgustusteenuse pakkujana ning elektrienergia tootja, transportija, jaotaja ja müüjana kui ka veesektoris, kus osutab joogivee võtmise, varumise ja jaotamise ning heitvee kogumis- ja puhastamisteenuseid.

Siseriiklik õiguslik raamistik

- ² 8. juuni 1990. aasta seadusega nr 142, mis käsitleb kohalike omavalitsuste autonoomset korraldust (legge n° 142 ordinamento delle autonomie locali, *Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana*, edaspidi „GURI”, nr 135, 12.6.1990; edaspidi „seadus nr 142/90”), viidi Itaalias läbi avalike teenuste osutamise korraldamiseks kommuunide käsutusse antud seaduslikke vahendeid puudutav reform, eelkõige vee-, gaasi- ja elektrivarustuse ning transpordisektorit puudutavas osas. Kõnesoleva seaduse artikliga 22 (muudetud kujul) oli kommuunidele nähtud ette võimalus luua avalike teenuste osutamiseks erinevates õiguslikes vormides äriühinguid. Muu hulgas on ette nähtud kommerts-

ühingute ja riigi enamusosalusega aktsiaseltside (edaspidi „seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud”) loomine. Hageja on üks seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutest.

- 3 Neil asjaoludel anti 9. augusti 1986. aasta seaduse nr 488, mis käsitleb 1. juuli 1986. aasta dekreetseadusesse nr 318 kohalike omavalitsusüksuste kiireloomulise rahastamise kohta tehtavaid muudatusi ja selle muutmist seaduseks (legge n° 488 di conversione in legge, con modificazioni, del decreto-legge 1° luglio 1986, n° 318, recante provvedimenti urgentiper la finanza locale, *GURI* nr 190, 18.8.1986) artikliga 9a avalikke teenuseid osutavatele seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutele ajavahemikus 1994–1998 Cassa Depositi e Prestiti (edaspidi „CDDPP”) poolt soodustingimustel intressimääraga laenu (edaspidi „CDDPP laenud”).

- 4 Lisaks võeti seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingute kasuks 28. detsembri 1995. aasta seaduse nr 549, mis käsitleb riigi rahanduse ratsionaliseerimist (legge n° (su) misure di razionalizzazione delle disposizioni della finanza pubblica, *GURI* regulaarne lisa nr 302, 29.12.1995, edaspidi „seadus nr 549/95”), artikli 3 lõigete 69 ja 70 alusel nende koostoimes 30. augusti 1993. aasta dekreetseadusega nr 331 erinevate valdkondade maksusätete ühtlustamise kohta (decreto-legge n°331 (su) armonizzazione delle disposizioni in materia di imposte sugli oli minerali, sull'alcole, sulle bevande alcoliche, sui tabacchi lavorati e in materia di IVA con quelle recate da direttive CEE e modificazioni conseguenti a detta armonizzazione, nonché disposizioni concernenti la disciplina dei centri autorizzati di assistenza fiscale, le procedure dei rimborsi di imposta, l'esclusione dall'ILOR dei redditi di impresa fino all'ammontare corrispondente al contributo diretto lavorativo, l'istituzione per il 1993 di un'imposta erariale straordinaria su taluni beni ed altre disposizioni tributarie, *GURI* nr 203, 30.8.1993, edaspidi „dekreetseadus nr 331/93”) järgmised meetmed:
  - vabastus eriotstarbeliste ettevõtjate ja munitsipaalettevõtjate seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühinguteks ümberkujundamisel toimuva varade ülemineku suhtes kehtivatest maksudest (edaspidi „vabastus varade ülemineku suhtes kehtivatest maksudest”);

- täielik vabastus ettevõtte tulumaksust, st juriidiliste isikute tulumaksust ja kohalikust tulumaksust kolme aasta vältel, maksimaalselt kuni eelarveaastani 1999 (edaspidi „ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus”).

Haldusmenetlus

- 5 Kuna komisjonile oli esitatud kaebus kõnesolevate meetmete kohta, palus ta Itaalia ametiasutustelt 12. mai, 16. juuni ja 21. novembri 1997. aasta kirjadega nende kohta teavet.
- 6 Itaalia ametiasutused saatsid 17. detsembri 1997. aasta kirjas osa soovitud teabest. Lisaks toimus Itaalia ametiasutuste taotlusel 19. jaanuaril 1998 kohtumine.
- 7 Komisjon teatas 17. mai 1999. aasta kirjas Itaalia ametiasutustele otsusest algatada EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud menetlus. Nimetatud otsus avaldati Euroopa Ühenduste Teatajas (EÜT 1999, C 220, lk 14).
- 8 Pärast seda, kui komisjon oli saanud kätte märkused kolmandatelt huvitatud isikutelt ja Itaalia ametiasutustelt, palus ta viimati nimetatutel korduvalt esitada lisateavet. Komisjoni ja Itaalia ametiasutuste ning menetlusse astunud kolmandate huvitatud isikute vahel toimus rida kohtumisi.

- 9 Osad seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud, nagu hageja ning ACEA SpA ja Azienda Mediterranea Gaz e Aqua SpA (AMGA), kes pealegi olid esitanud hagi käesolevas kohtuotsuses käsitletava otsuse tühistamiseks (kohtuasjad T-301/02 ja T-300/02), väitsid, et kõnealused kolm meetet ei kujuta endast riigiabi.
- 10 Itaalia ametiasutused ja Confederazione Nazionale dei Servizi (Confservizi), st liit, mis koondab eelkõige seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühinguid ja eriotstarbelisi Itaalia kohaliku tasandi ettevõtjaid, nõustusid sisuliselt selle seisukohaga.
- 11 Seevastu Bundesverband der deutschen Industrie e.V. (BDI), Saksa tööstuse ja sellega seonduvate valdkondade teenuste osutajate ühendus väitis, et kõnesolevad meetmed võivad kutsuda esile konkurentsimoonutusi mitte ainult Itaalias, vaid ka Saksamaal.
- 12 Ka Gas-it, Itaalia gaasivarustuse sektori eraõiguslike ettevõtjate ühendus väljendas seisukohta, et kõnesolevad meetmed, eelkõige ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus, kujutavad endast riigiabi.
- 13 Komisjon võttis 5. juunil 2002 vastu otsuse 2003/193/EÜ Itaalia poolt seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutele maksuvabastuste ja soodustingimustena laenudena antud riigiabi kohta (ELT 2003, L 77, lk 21; edaspidi „vaidlustatud otsus“).

Vaidlustatud otsus

- 14 Komisjon rõhutab esmalt, et tema poolt läbiviidud uurimine puudutas üksnes vaidlusaluste meetmetega kehtestatud üldisi abikavasid, mitte erinevatele ettevõtjatele antud individuaalset abi, ja seega uuris ta neid üldiselt ja abstraktselt. Selles osas väljendab ta seisukohta, et Itaalia Vabariik „ei ole andnud individuaalseid maksusoodustusi ning ei ole [talle] teatanud ühestki individuaalsest abiandmise juhtumist, edastades komisjonile kogu selle hindamiseks vajaliku teabe”. Komisjon märgib, et järelikult oli ta kohustatud uurima kõnesolevaid abikavasid üldiselt ja abstraktselt nii nende kvalifitseerimise kui ka ühisturuga kokkusobivuse küsimuses (vaidlustatud otsuse põhjendused 42–45).
- 15 Komisjon on seisukohal, et CDDPP laenuid ja ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus (edaspidi koos „käsitletavad meetmed”) kujutavad endast riigiabi. Niiuguste soodustuste andmine seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutele riigi vahenditest toob kaasa nende konkurentsiolekorra tugevnemise võrreldes kõigi teiste ettevõtjatega, kes soovivad osutada samu teenuseid (vaidlustatud otsuse põhjendused 48–75). Käsitletavad meetmed on ühisturuga kokkusobimatud, kuna nende puhul ei ole täidetud ei EÜ artikli 87 lõigetes 2 ja 3 ega EÜ artikli 86 lõikes 2 ette nähtud tingimused ning pealegi on rikutud EÜ artiklit 43 (vaidlustatud otsuse põhjendused 94–122).
- 16 Seevastu on komisjon seisukohal, et vabastus varade ülemineku suhtes kehtivatest maksudest ei ole riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 mõttes, arvestades seda, et nimetatud maksud kuuluvad tasumisele uue majandusüksuse loomisel või varade üleminekul ühtedelt majandusüksustelt teistele. Munitsipaalettevõtjad ja seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud on sisulisest sama majandusüksus. Seega on nende vabastamine nimetatud maksudest õigustatud süsteemi laadi või ülesehitusega (vaidlustatud otsuse põhjendused 76–81).

17 Vaidlustatud otsuse resolutiivosa on järgmine:

„Artikkel 1

[...] [V]abastus varade ülemineku suhtes kehtivatest maksudest ei ole riigiabi [EÜ] artikli 87 lõike 1 mõttes.

Artikkel 2

Ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus ja [CDDPP] laenudest tulenevad soodustused on riigiabi [EÜ] artikli 87 lõike 1 mõttes.

Nimetatud abi ei ole ühisturuga kokkusobiv.

Artikkel 3

Itaalia võtab kõik vajalikud meetmed, et saada abisaajalt tagasi artiklis 2 nimetatud abi, mille andmine oli ebaseaduslik.

II - 1694

Abi tagasinõudmine peab toimuma viivitamatult vastavalt siseriiklikus õiguses ette nähtud korrale, tingimusel et see võimaldab [vaidlustatud] otsuse tõhusat ja viivitamatut täitmist.

Tagastatavale abile lisanduvad viivisintressid, mida arvutatakse alates kuupäevast, mis abisaaja ebaseadusliku abi kätte sai, kuni selle tegeliku tagasimaksmiseni. Viivisintressid arvutatakse piirkondliku abi toetusekvivalendi suhtes kohaldatava määra alusel.

[...]"

Menetlus ja poolte nõuded

- 18 Hageja esitas hagiavalduse, mis saabus Esimese Astme Kohtu kantseleisse 30. septembril 2002.
- 19 ACSM Como SpA ja AEM – Azienda Energetica Metropolitana Torino SpA esitasid Esimese Astme Kohtu kantseleisse 29. novembril ja 2. detsembril 2002 saabunud eraldi dokumentidega taotlused astuda käesolevas asjas menetlusse hageja nõuete toetuseks. Esimese Astme Kohtu viienda laiendatud koja (varasem koosseis) esimees rahuldab 12. mai 2003. aasta määrusega need taotlused. Menetlusse astujad esitasid omapoolsed seisukohad ning teised menetlusosalised esitasid selle kohta märkused selleks ette nähtud tähtaja jooksul.

- 20 Komisjon esitas 6. jaanuaril 2003 Esimese Astme Kohtu kantseleisse saabunud eraldi dokumendiga Esimese Astme Kohtu kodukorra artikli 114 lõike 1 alusel vastuvõetamatuse vastuväite.
- 21 Hageja esitas märkused vastuvõetamatuse vastuväite kohta 14. märtsil 2003.
- 22 Itaalia Vabariik esitas 8. augustil 2002 Euroopa Kohtule hagi vaidlustatud otsuse tühistamiseks; hagi registreeriti numbri C-290/02 all. Euroopa Kohus tuvastas, et nimetatud hagi ning kohtuasjade T-292/02, T-297/02, T-300/02, T-301/02 ja T-309/02 algatamiseks esitatud hagid on sama esemega, milleks on nõue tühistada vaidlustatud otsus, ning on omavahel seotud, kuna nende raames esitatud väited on suures osas kattuvad. Põhikirja artikli 54 kolmandale lõigule tuginedes andis Euroopa Kohus 10. juunil 2003 määruse, millega otsustas peatada menetluse kohtuasjas C-290/02 seniks, kuni Esimese Astme Kohus on teinud otsuse kohtuasjades T-292/02, T-297/02, T-300/02, T-301/02 ja T-309/02.
- 23 Euroopa Kohus otsustas 8. juuni 2004. aasta määrusega saata kohtuasja C-290/02 tagasi Esimese Astme Kohtusse, kes on vastavalt nõukogu 26. aprilli 2004. aasta otsuse 2004/407/EÜ, Euratom, millega muudetakse Euroopa Kohtu põhikirja käsitleva protokolli artikleid 51 ja 54 (ELT L 132, lk 5; ELT eriväljaanne 01/05, lk 85) artiklile 2 pädev lahendama liikmesriikide poolt komisjoni vastu esitatud hagnosisid. Mainitud kohtuasi registreeriti Esimese Astme Kohtu kantseleis numbri T-222/04 all.
- 24 Esimese Astme Kohus otsustas 5. augustil 2004 tehtud määrusega lahendada vastuvõetamatuse küsimus põhinõude üle otsustamisel.
- 25 Ettekandja-kohtuniku ettepaneku põhjal otsustas Esimese Astme Kohus (kaheksas koda laiendatud koosseisus) avada suulise menetluse ning esitas pooltele kodukorra

artiklis 64 ette nähtud menetlust korraldavate meetmete raames kirjalikult küsimusi, millele viimati nimetatud vastasid selleks ette nähtud tähtaja jooksul.

- 26 Esimese Astme Kohtu kaheksanda laiendatud koja esimehe 13. märtsi 2008. aasta määrusega liideti kohtuasjad T-292/02, T-297/02, T-300/02, T-301/02, T-309/02, T-189/03 ja T-222/04 suulise menetluse huvides vastavalt kodukorra artiklile 50.
- 27 Poolte kohtukõned ja vastused Esimese Astme Kohtu esitatud küsimustele kuulati ära 16. aprilli 2008. aasta kohtuistungil.
- 28 Hageja, keda toetavad menetlusse astujad, palub Esimese Astme Kohtul:
- tunnistada hagi vastuvõetavaks;
  - tühistada vaidlustatud otsuse artiklid 2 ja 3;
  - mõista kohtukulud välja komisjonilt.

29 Komisjon palub Esimese Astme Kohtul:

- jätta hagi vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata;

- teise võimalusena jätta hagi põhjendamatusse tõttu rahuldamata;

- mõista kohtukulud välja hagejalt ja menetlusse astujatelt.

Vastuvõetavus

Poolte argumendid

30 Komisjon vaidlustab esiteks hageja põhjendatud huvi olemasolus selles osas, milles ta on oma hagis palunud tühistada vaidlustatud otsuse artikli 2, mis käsitleb CDDPP laene. Hageja ei ole viimati nimetatud laenu saanud.

31 Komisjon vaidlustab ka hageja õiguse esitada hagi. Vaidlustatud otsus ei puuduta hagejat isiklikult EÜ artikli 230 neljanda lõigu mõttes.

- 32 Komisjon väidab sisuliselt, et vaidlustatud otsust tuleb määratleda üldkohaldatava aktina, kuna see käsitleb abikava, seega kindlaksmääramata – ja määratlematut – hulka ettevõtjaid, mille puhul on kasutatud niisugust üldist kriteeriumit nagu kuulumine ühte teatavasse ettevõtjate kategooriasse. Komisjon leiab, et üldakti üldist kohaldatavust ja sellest tulenevat normatiivset iseloomu ei sea kahtluse alla võimalus enam-vähem täpselt määratleda õigussubjektide arvu või ka konkreetselt neid õigussubjekte, kellele seda teataval ajahetkel kohaldatakse, kui on selge, et see kuulub kohaldamisele selles õigusaktis määratletud ja selle eesmärgiga seotud õigusliku või faktilise olukorra alusel.
- 33 Komisjon väidab, et selleks, et üldkohaldatav akt puudutaks isikut isiklikult, peab see akt kahjustama isiku spetsiifilisi õigusi või akti vastu võtnud institutsioonil peab olema kohustus võtta arvesse seda, millised on selle akti tagajärjed kõnesoleva isiku olukorrale. Komisjon leiab, et antud juhul niisuguse olukorraga tegemist ei ole. Vaidlustatud otsus mõjutas negatiivselt kõigi nende ettevõtjate olukorda, kes said kasu käsitlevate meetmete vahendusel. Järelikult ei ole rikutud eriõigusi, mis oleks teatud ettevõtjatel, keda oleks võimalik kõigist teistest käsitlevate meetmete vahendusel kasu saanud ettevõtjatest eristada. Pealegi ei olnud komisjon kohustatud vaidlustatud otsuse vastuvõtmisel arvestama selle otsuse tagajärgi konkreetse ettevõtja olukorrale ega saanudki seda teha. Ei see, et abi tunnistati vaidlustatud otsuses kokkusobimatuks, ega asjaolu, et sellega nähti ette kohustus see abi tagasi nõuda, ei seostu konkreetsete abisaajate olukorraga.
- 34 Komisjon väidab, et tema analüüsi toetab riigiabi valdkonna senine kohtupraktika, mille kohaselt ei piisa asjaolust, et isik on saanud abi niisuguse abikava alusel, mis on tunnustatud ühisturuga kokkusobimatuks, et tõendada isiklikku puudutatust EÜ artikli 230 neljanda lõigu mõttes.
- 35 Hilisemates kohtuasjades ei ole väljakujunenud kohtupraktikat kahtluse alla seatud. Komisjon leiab, et lahendust, milleni Euroopa Kohus jõudis 19. oktoobri 2000. aasta otsuses kohtuasjades C-15/98 ja C-105/99: Itaalia ja Sardegnia Lines vs. komisjon (EKL

2000, lk I-8855; edaspidi „Sardegna Lines'i kohtuotsus”), ei saa kasutada kõikide niisuguste hagide puhul, mille on esitanud isikud, kes on saanud abi ebaseaduslikuks ja kokkusobimatuks tunnistatud abikava alusel, mille puhul on ette nähtud ka abi tagasinõudmine. Seda järeldust toetab lisaks asjaolu, et antud juhul käsitletava juhtumi puhul uuriti asjassepuutuvat abikava abstraktselt. Pealegi sai hageja eespool viidatud Sardegna Lines'i kohtuotsuse aluseks olnud juhtumi puhul tegelikult individuaalset abi, kuna tegemist oli soodustusega, mida anti aktiga, mis oli vastuvõetud piirkondliku seaduse alusel, mis andis ulatusliku kaalutusõiguse. Lisaks uuriti nimetatud olukorda üksikasjalikult ametliku uurimismenetluse raames.

³⁶ Käesoleva kohtuasja asjaolud erinevad ka neist, mis iseloomustasid kohtuasja, milles Euroopa Kohus tegi otsuse 29. aprillil 2004 (C-298/00 P: Itaalia vs. komisjon, EKL 2004, lk I-4087; edaspidi „Alzetta kohtuotsus”), kuna käesoleval juhul ei teadnud komisjon ei käsitletavate abimeetmete alusel abi saavate isikute arvu ega seda, kes on konkreetsed abisaajad, tema käsutuses ei olnud kogu asjassepuutuvat teavet ja tal ei olnud võimalik teada, millises summas igal konkreetsel juhul abi välja makstakse. Pealegi kohaldati käesoleval juhul ettevõtete kolmeaastast tulumaksuvabastust automaatselt, samas kui eespool viidatud Alzetta kohtuotsuse aluseks olnud juhtumi raames käsitletavat abi anti hilisema akti vahendusel.

³⁷ Vastupidi sellele, mida väidab hageja, ei oma vastuvõetavuse seisukohast tähtsust mitte konkreetsete ettevõtjate kindlaksmääramise võimalus, vaid see, et komisjon on tuvastanud juhtumit iseloomustavaid asjaolusid, millest lähtudes võib individuaalne uurimine olla õigustatud. Komisjon on vaidlustatud otsuses märkinud, et talle ei ole esitatud infot, mis tõendaks, et käsitletavat meetmed ei kujuta endast hagejat puudutavas osas riigiabi või et need kujutavad endast olemasolevat või ühisturuga kokkusobivat abi.

³⁸ Komisjon on seisukohal, et igal juhul ei ole ei asjaolu, et hageja on osalenud EÜ artikli 88 lõikes 2 ette nähtud ametlikus menetluses, ega vaidlustatud otsuses märgitud tagastamiskorraldus piisavad selleks, et hagejat identifitseerida. Arvestades seda, et hagejad, mis on esitatud teatatud abikava raames potentsiaalselt abi saavate isikute poolt, ei ole vastuvõetavad EÜ artikli 230 mõttes, peab sama järeldus kehtima ka niisuguste hagide osas, mille on esitanud teatamata abikava alusel abi saanud isikud.

39 Pealegi, hageja poolt käesolevas asjas esitatud hagi vastuvõetamatuks tunnistamine ei rikuks töhusa kohtuliku kaitse põhimõtet, kuna EÜ artiklitega 241 ja 234 ette nähtud õiguskaitsevahendid on piisavad (Euroopa Kohtu 25. juuli 2002. aasta otsus kohtuasjas C-50/00 P: Unión de Pequeños Agricultores vs. nõukogu, EKL 2002, lk I-6677).

40 Hageja väidab hagi esitamise õigust puudutavas osas, et sisuliselt puudutab otsus teda isiklikult, kuna hageja on üks seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutest ehk teisisõnu ettevõtja, kellele vaidlustatud otsuses käsitletav abikava oli suunatud.

Esimese Astme Kohtu hinnang

41 EÜ artikli 230 neljanda lõigu kohaselt võib füüsiline või juriidiline isik algatada menetluse teisele isikule adresseeritud otsuse vastu vaid juhul, kui see otsus puudutab teda otseselt ja isiklikult.

42 Väljakujunenud kohtupraktikast nähtub, et füüsiline või juriidiline isik, kes ei ole otsuse adreessaat, saab vaid siis väita, et see otsus puudutab teda isiklikult, kui otsus puudutab teda teatavate teda iseloomustavate omaduste või asjaolude tõttu, mis eristavad teda kõigist teistest, ning mis muudab ta identifitseeritavaks analoogselt otsuse adreessaadiga (Euroopa Kohtu 15. juuli 1963. aasta otsus kohtuasjas 25/62: Plaumann vs. komisjon, EKL 1963, lk 197, 223, ja 2. aprilli 1998. aasta otsus kohtuasjas C-321/95 P: Greenpeace Council jt vs. komisjon, EKL 1995, lk I-1651, punktid 7 ja 28).

43 Euroopa Kohus on leidnud, et põhimõtteliselt ei saa ettevõtja vaidlustada komisjoni otsust, millega keelatakse sektoriaalne abikava, kui see otsus puudutab teda vaid

põhjusel, et ta kuulub asjaomasesse sektorisse ja et ta võib selle kava alusel toetust saada. Niisugune otsus on hagejast ettevõtja suhtes üldkohaldatav meede, mida kohaldatakse objektiivselt määratletud olukordadele ja mis tekitab õiguslikke tagajärgi üldiselt ja abstraktselt määratletud isikute kategooriale (vt Euroopa Kohtu 2. veebruari 1988. aasta otsus liidetud kohtuasjades 67/85, 68/85 ja 70/85: Van der Kooy jt vs. komisjon, EKL 1988, lk 219, punkt 15, ja eespool punktis 35 viidatud Alzetta kohtuotsus, punkt 37 ning seal viidatud kohtupraktika).

44 Igal juhul on Euroopa Kohus eespool punktis 34 viidatud Sardegna Lines'i kohtuotsuse punktides 34 ja 35 väljendanud ka seisukohta, et kuna selles asjas käsitletav otsus ei puudutanud ettevõtjat Sardenga Lines mitte ainult tulenevalt tema kuulumisest Sardiinia navigatsioonisektori ettevõtjate hulka, kes võis potentsiaalselt saada abi Sardiinia laevaomanikele mõeldud abikava alusel, vaid ka tulenevalt sellest, et ettevõtja oli saanud nimetatud abikava raames individuaalset abi, mille tagastamist komisjon nõuab, siis puudutas nimetatud otsus teda isiklikult ning tema poolt selle otsuse peale esitatud hagi on vastuvõetav (vt selle kohta ka eespool punktis 35 viidatud Alzetta kohtuotsus, punkt 39).

45 Seega tuleb kontrollida, kas hageja on tegelikult saanud sektoriaalse abikava raames niisugust individuaalset abi, mille tagastamist komisjon nõuab (vt selle kohta Esimese Astme Kohtu 20. septembri 2007. aasta otsus kohtuasjas T-136/05: Salvat père & fils jt vs. komisjon, EKL 2007, lk II-4063, punkt 70).

46 Selles osas tuleb märkida, et esiteks nähtub hageja vastusest Esimese Astme Kohtu poolt selle kohta esitatud kirjalikele küsimustele, et hageja on kõnesoleva abikava raames antud individuaalse abi tegelik saaja. Hageja kinnitab, et aastatel 1998 ja 1999 kehtis tema suhtes ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus. Itaalia Vabariik ei ole seda väidet vaidlustanud.

- 47 Teiseks nähtub vaidlustatud otsuse artiklist 3, et komisjon nõuab kõnesoleva abi tagastamist.
- 48 Eeltoodust tuleneb, et vaidlustatud otsus puudutab hagejat ettevõtete kolmeaastast tulumaksuvabastust käsitlevas osas isiklikult.
- 49 Mis puudutab hageja otsest puutumust, siis võttes arvesse, et vaidlustatud otsuse artikkel 3 paneb Itaalia Vabariigile kohustuse võtta kõik vajalikud meetmed, et nõuda abisaajalt tagasi vaidlustatud otsuse artiklis 2 nimetatud abi, mis oli talle antud ebaseaduslikult, ja kuna hageja on niisugust abi saanud ning peab selle hüvitama, tuleb nentida, et see otsus puudutab hagejat isiklikult (vt selle kohta eespool punktis 45 viidatud kohtuotsus *Salvat père & fils jt vs. komisjon*, punkt 75).
- 50 Seevastu nähtub hagiavaldusest ja hageja vastusest Esimese Astme Kohtu küsimustele, et hageja ei ole saanud käsitleval ajavahemikul CDDPP laenu.
- 51 Seega tuleb nentida, et vaidlustatud otsus ei puuduta CDDPP laene käsitlevas osas hagejat isiklikult.
- 52 Eeltoodust tervikuna tuleneb, et käesolev hagi tuleb tunnistada vastuvõetavaks osas, milles see puudutab seda osa vaidlustatud otsusest, mis käsitleb ettevõtete kolmeaastast tulumaksuvabastust.

Põhiküsimus

53 Hageja esitab hagi toetuseks viis väidet, mis tuginevad vastavalt järgmistele asjaoludele:

- täpse, konkreetse ja diferentseeritud uurimise puudumise tõttu on rikutud EÜ artiklit 88, nõukogu 22. märtsi 1999. aasta määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ [...] artikli [88] kohaldamiseks (EÜT L 83, lk 1; ELT eriväljaanne 08/01, lk 339), ja põhjendamiskohustust;
- rikutud on EÜ artikli 87 lõiget 1, kuna ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse riigiabina kvalifitseerimise osas puuduvad põhjendused;
- kuna käsitletav meede on kvalifitseeritud uue abina, on rikutud EÜ artikli 88 lõiget 1 ning seega menetluseeskirju ja põhjendamiskohustust;
- rikutud on EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c ning põhjendamiskohustust;
- tagastamiskorraldus on ebaseaduslik ning rikutud on õiguspärase ootuse kaitse ja proportsionaalsuse põhimõtteid.

Esimene väide, mille kohaselt on täpse, konkreetse ja diferentseeritud uurimise puudumise tõttu rikutud EÜ artiklit 88, määrust nr 659/1999 ja põhjendamiskohustust

Poolte argumendid

- 54 Hageja kinnitab selle väite raames, et rikutud on EÜ artiklit 88 ja määrust nr 659/1999. Hageja leiab, et komisjoni poolt läbi viidud uurimine oli abstraktne ja ebatäielik, kuna viimati nimetatud on käsitletavat meetet uurinud üksnes „üldiselt ja abstraktselt”, ilma erinevaid olukordi konkreetsetl hindamata. Seega ei ole vaidlustatud otsus piisavalt põhjendatud.
- 55 Hageja väitel katab käsitletav meede tegelikkuses paljusid olukordi, mis on äärmiselt erinevad nii õiguslikust aspektist kui faktiliselt ning see kuulub kohaldamisele väga erineva suurusjärgu ettevõtjatele. Hageja täpsustab, et mainitud ettevõtjad tegutsevad erinevates majandussektorites, nende suhtes kehtib erinev õiguslik regulatsioon ja ning konkurentsi seisukohast tegutsevad nad väga erinevates turutingimustes.
- 56 Hageja möönab, et komisjonil on võimalus uurida abikava ilma, et tal oleks kohustust analüüsida selle kava alusel üksikjuhtudel antud abi. Hageja on siiski seisukohal, et komisjon ei toiminud õigesti, kui tegi ilma üksikasjalikuma uurimiseta järelduse, et käsitletava meetmega anti „abisajatele märkimisväärne eelis võrreldes nende konkurentidega”. Nimelt on meetme riigiabina kvalifitseerimiseks ilmtingimata vajalik ära näidata soodustuse või eelise olemasolu (Euroopa Kohtu 17. juuni 1999. aasta otsus kohtuasjas C-75/97: Belgia vs. komisjon, nn Maribel *bis/ter*’I kohtuotsus, EKL 1999, lk I-3671, punkt 48).

- 57 Hageja leiab, et komisjon on kostja vastuses andnud erinevatele kõnesolevatele sektoritele konkreetse hinnangu, et seeläbi heastada tõsiseid puudujääke, mis on mõjutanud asja uurimist ja vaidlustatud otsuse põhjendusi. Esimese Astme Kohus peaks niisuguse hilinenud hinnangu tagasi lükkama.
- 58 Hageja väidab, et komisjon on möönnud uurimise ebapiisavust. Nimelt, esiteks on komisjon vaidlustatud otsuse põhjendustes 72, 85 ja 126 jätnud tähelepanuta võimaluse, et individuaalne abi võidakse tunnistada ühisturuga kokkusobivaks *de minimis* eeskirja kohaselt või põhjusel, et tegemist on olemasoleva abiga, või et abi tunnistatakse ühisturuga kokkusobivaks konkreetset juhtumit iseloomustavatest asjaoludest lähtudes. Teiseks on komisjon kinnitanud, et Itaalia ametiasutused ei ole esitanud piisavalt teavet selleks, et uurida iga abisaaja olukorda eraldi. Hageja ei nõustu viimati nimetatud väitega. Isegi kui teabe väidetava ebapiisavusega tuleks nõustuda, leiab hageja, et komisjon oleks pidanud enne vaidlustatud otsuse tegemist – millega seonduvate uurimistoimingute jaoks oli ette nähtud pikk tähtaeg, st 5 aastat – taotlema täiendavat teavet.
- 59 Menetlusse astujad toetavad käesolevat väidet puudutavas osas hageja seisukohta ja argumente.
- 60 Komisjon väidab esmalt, et kuna käsitletavat meetmed olid laadilt üldised ja abstraktsed, katsid need väga erinevat laadi olukordi ning et kuna konkreetsete abisaajate osas puudus täielik ja usaldusväärne teave, tuli tal piirduda käsitletavate meetmete uurimisega, jättes konkreetsete juhtude hindamise vaidlustatud otsuse rakendamise etappi. Igal juhul leiab komisjon vastuses hageja argumendile, mis puudutas uurimise pikkust, et tal ei olnud põhjust taotleda täiendavat teavet ning menetlust seeläbi veelgi pikemaks venitada.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 61 Kõigepealt tuleb meenutada, et käesoleval juhul on kõne all üldise ulatusega abikava, mitte individuaalne abi.
- 62 Kui komisjon uurib abikava eesmärgiga tuvastada, kas see sisaldab abile omaseid elemente, võib ta uurimisel piirduda käsitletava kava üldiste ja abstraktsete tunnustega, olemata kohustatud uurima iga rakendamisjuhtu eraldi (vt Euroopa Kohtu 15. detsembri 2005. aasta otsus kohtuasjas C-148/04: Unicredito Italiano, EKL 2005, lk I-11137, punkt 67 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 63 Antud juhul tuleb kõigepealt nentida, et kõnesolev abikava on mõeldud spetsiifilisele ettevõtjakategooriale, nimelt seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutele. Nimetatud kategooriasse kuulumine on ainus tingimus, mis peab olema täidetud selleks, et ettevõtja võiks selle kava raames abi saada.
- 64 Edasi tuleb märkida, et ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse kohaldamine ei piirdu üksnes spetsiifilisi teenuseid osutavate ettevõtjatega. Nagu hageja on möönnud, tegutsevad ettevõtjad, kellele kõnesolev kava on mõeldud, väga erinevates majandussektorites. Seega on käesoleval juhul tegemist üheainsa abikavaga, mis hõlmab paljusid sektoreid, mitte erinevate abikavadega, mida kohaldatakse ettenähtud tegevusvaldkonna või turu raames. Seetõttu ei olnud komisjon ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse mõju hindamisel kohustatud iga tegevusvaldkonda või turgu eraldi arvesse võtma (vt selle kohta Euroopa Kohtu 14. oktoobri 1987. aasta otsus kohtuasjas 248/84: Saksamaa vs. komisjon, EKL 1987, lk 4013, punkt 18; eespool punktis 56 viidatud kohtuotsus Maribel *bis/ter*, punkt 48, ja 7. märtsi 2002. aasta otsus kohtuasjas C-310/99: Itaalia vs. komisjon, EKL 2002, lk I-2289, punktid 89–91).

- 65 Samuti nähtub eespool viidatud kohtupraktikast, et komisjon ei ole kohustatud abikava uurimisel hindama ka selle konkreetseid rakendamisjuhte, pealegi kui selline kohustus võib vähendada komisjonile riigiabi valdkonnas kuuluva kontrollipädevuse tõhusust. Seega ei ole komisjonil *ex officio* kohustust taotleda teavet käsitletava kava konkreetsete rakendamisjuhtude kohta. Järelikult tuleb etteheide tagasi lükata.
- 66 Pealegi on vaidlustatud otsus selles osas piisavalt põhjendatud. Sellest tuleneb, et komisjon on rõhutanud, et piirdus uurimisel üksnes vaidlusaluste meetmetega kehtestatud abikavadega, kuid ei käsitlenud erinevatele ettevõtjatele antud individuaalset abi. Lisaks tuleneb eeltoodust, et juhul kui komisjon peab andma hinnangu sellele, kas abikava kujutab endast riigiabi ja kas selline abi on ühisturuga kooskõlas, võib ta analüüsimisel piirduda selle kava üldiste ja abstraktsete tunnuste käsitlemisega.
- 67 Eeltoodust tervikuna järeldeb, et esimene väide tuleb tagasi lükata.

Teine väide, mille kohaselt on rikutud EÜ artikli 87 lõiget 1 ning põhjendamiskohustust osas, mis puudutab ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse kvalifitseerimist riigiabina

Poolte argumendid

- 68 Hageja toob selle väite raames esile, et ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus ei ole riigiabi EÜ artikli 87 lõike 1 mõttes ning et komisjon on sellega seonduvalt rikkunud põhjendamiskohustust.

69 Väide jaguneb kaheks osaks.

70 Esimeses osas tuleb hageja meelde, et selleks, et järeldada, et abikava kahjustab konkurentsi EÜ artikli 87 mõttes, peab eeltingimusena olema täidetud nõue, et selle kava alusel abi saanud ettevõtjad tegutsevad reaalselt konkrentsile avatud turul.

71 Sisuliselt väidab hageja seda, et ajal, mil ettevõtete kolmeaastast tulumaksuvabastust kohaldati – ja ka hiljem –, ei olnud erinevate kohaliku tasandi teenuste osutamine konkrentsile avatud. Elektrienergia müügi sektor, kus kõigil energiatootmisega tegelevatel ettevõtjatel oli kohustus müüa energiat monopolile, liberaliseeriti alles aastal 1999 seoses Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. detsembri 1996. aasta direktiivi 96/92/EÜ elektri siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT 1997, L 27, lk 20; ELT eriväljaanne 12/02, lk 3) ülevõtmisega. Gaasi jaotamine liberaliseeriti alles aastal 2000 seoses sellega, et Itaalias võeti üle Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. juuni 1998. aasta direktiiv 98/30/EÜ maagaasi siseturu ühiseeskirjade kohta (EÜT L 204, lk 1; ELT eriväljaanne 12/02, lk 28). Lisaks ei olnud konkrentsile avatud elektrienergia jaotamine, kaugkütte sektor ja veeteenuste turg. Seega nähtub neist elementidest, et kõnesolevad kohaliku tasandi avalike teenuste osutamise sektorid liberaliseeriti alles pärast ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse kohaldamise perioodi.

72 Lisaks oli võimalus konkureerida kohaliku tasandi avalike teenuste osutamise valdkonnas ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse kohaldamisperioodi vältel erandlik.

73 Samuti väidab hageja seda, et ettevõtjad, kelle suhtes ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus kehtis, said osaleda pakkumismenetluses, mille esemeks oli

teenuste osutamine väljaspool oma geograafilist piirkonda, vaid väga harvadel juhtudel – ja mitte kunagi elektrienergia sektoris. Näiteks veesektoris sõlmitud teenuseosutamise lepingute arv oli äärmiselt väike, sellega kaasnevad summad tagasihoidlikud ning need lepingud ei puudutanud vastava teenuse osutamist kui sellist.

- 74 Hageja on seisukohal, et ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus ei olnud laadilt selline, et oleks konkurentsi kahjustanud, ja seda kolmel põhjusel: esiteks ei olnud seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutel asjassepuutuvaid sektoreid reguleerivate õigusnormide kohaselt võimalust ise hindu määrata; teiseks oli tegemist kontsessioonide või pika tähtajaga lepingutega, mis ei lõppenud ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse kohaldamise perioodi vältel; kolmandaks oli nimetatud äriühingute kasum mõeldud eelkõige vastavate kommuunide eelarve rahastamiseks ning see jaotati aktsionäridele.
- 75 Seega leiab hageja, et ei saa väita, et turud, mida ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus puudutas, oleks olnud konkrentsile avatud neid sektoreid puudutavas osas, kus hageja tegutseb.
- 76 Teises osas väidab hageja sisuliselt seda, et kuna ta on tõendanud, et asjassepuutuvatel turgudel puudus konkrents, siis on küsimus liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamisest muutunud seeläbi liigseks.
- 77 Hageja on selles osas seisukohal, et vaidlustatud otsuse põhjenduses 68 toodud komisjoni väide, mille kohaselt „kohaliku tasandi avalike teenuste” kontsessioonide turg on avatud ühenduse tasandi konkrentsile”, on apodiktiline ja abstraktne.

78 Lisaks leiab hageja, et kuna puuduvad tõendid selle kohta, et tegemist oleks ühendusesisese kaubavahetuse takistamisega, siis ei ole komisjon täitnud tal olevat kohustust nõutaval määral põhjendada ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse kvalifitseerimist riigiabina. Komisjon on vaidlustatud otsuses üksnes abstraktselt ja hüpoteetiliselt maininud asjaolu, et seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingute tegutsemine laiemalt muudes valdkondades peale avalike teenuste kontsessioonilepingutega hõlmatud valdkondade nende suhtes kohaldatavad maksusoodustused võivad tähendada ohtu konkurentsile, ilma et oleks kontrollinud nende faktide vastavust tegelikkusele ega erinevate majandussektorite osas korrektset analüüsi läbi viinud.

79 Menetlusse astujad toetavad hageja seisukohta ja argumente.

80 Komisjon vaidlustab kõik esitatud argumendid ning väidab, et vaidlustatud otsus on piisavalt põhjendatud.

Esimese Astme Kohtu hinnang

81 Esmalt tuleb meenutada, et abi määratlemiseks EÜ artikli 87 lõike 1 mõttes peavad kõik selles sättes osutatud tingimused olema täidetud. Esiteks peab abi olema antud riigi poolt või riigi ressurssidest. Teiseks peab meede olema selline, et võib mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust. Kolmandaks peab tegemist olema valikulise soodustusega. Neljandaks peab see kahjustama või ähvardama kahjustada konkurentsi (Euroopa Kohtu 24. juuli 2003. aasta otsus kohtuasjas C-280/00: Altmark Trans ja Regierungspräsidium Magdeburg, EKL 2003, lk I-7747, edaspidi „Altmarki kohtuotsus”, punktid 74 ja 75, ja 3. märtsi 2005. aasta otsus kohtuasjas C-172/03: Heiser, EKL 2005, lk I-1627, punkt 27).

- 82 Hageja väidab, et käesoleval juhul ei ole täidetud tingimused, mis puudutavad liikmesriikidevahelise kaubavahetuse mõjutamist ja konkurentsi kahjustamist.
- 83 Nende kahe tingimuse hindamisel ei pea komisjon tõendama abi tegelikku mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele ega konkurentsi tegelikku moonutamist, vaid üksnes uurima, kas need abimeetmed võivad mõjutada kaubavahetust ja kahjustada konkurentsi (vt eespool punktis 62 viidatud kohtuotsus *Unicredito Italiano*, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 84 Samuti tuleb meenutada, et komisjon võib selleks, et anda tehtava otsuse põhjendustes hinnang sellele, kas abikava on sellega ette nähtud meetmetest tulenevalt niisugune, et sellest saavad kasu eelkõige ettevõtjad, kelle tegevusalaks on liikmesriikidevaheline kaubandus, uurida üksnes seda abikava iseloomustavaid asjaolusid (vt eespool punktis 64 viidatud kohtuotsus *Itaalia vs. komisjon*).
- 85 Lisaks tuleb meenutada, et igasugune ühenduse turul tegutsevale ettevõtjale antud abi võib põhjustada konkurentsimoonusi ja mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust (vt Esimese Astme Kohtu 6. märtsi 2002. aasta otsus liidetud kohtuasjades T-92/00 ja T-103/92: *Diputación Foral de Álava vs. komisjon*, EKL 2002, lk II-1385, punkt 72 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 86 Pealegi ei ole liikmesriikidevahelist kaubanduse mõjutatust võimalik kindlaks määrata lävendi või protsendimääraga nii, et alla teatava määra niisugust mõjutamist ei ole toimunud. Tegelikult ei välista abimeetme suhteliselt tagasihoidlik maht või abi saava ettevõtja suhteline väiksus *a priori* seda, et seejuures ei võiks tegemist olla liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamisega (Euroopa Kohtu 21. märtsi 1990. aasta otsus kohtuasjas C-142/87: *Belgia vs. komisjon*, nn *Tubemeuse'i* kohtuotsus, EKL 1990, lk I-959, punkt 43; 14. septembri 1994. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-278/92–C-280/92: *Hispaania vs. komisjon*, EKL 1994, lk I-4103, punkt 42, ja eespool punktis 79 viidatud *Altmarki* kohtuotsus, punkt 81).

- 87 Lisaks on Eurooa Kohus märkinud, et ei ole välistatud, et toetus, mida riik on andnud ettevõtjale, kes osutab üksnes kohaliku või piirkondliku tasandi transporditeenust ning ei paku transporditeenuseid väljaspool oma päritoluriiki, võib sellegipoolest avaldada mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele EÜ artikli 87 lõike 1 mõttes. Kui liikmesriik toetab riigi vahenditest ettevõtjat, aitab see ettevõtjal pakkuda tema poolt osutatavat transporditeenust jätkuvalt samas mahus või teenuseosutamist suurendada, mille tagajärjeks on olukord, kus muudes liikmesriikides asutatud ettevõtjate poolt selle liikmesriigi turul pakutavate transporditeenuste maht võib selle võrra väheneda (eespool punktis 79 viidatud Altmarki kohtuotsus, punktid 77 ja 78).
- 88 Käesoleval juhul tuleb esiteks seonduvalt konkurentsi kahjustamist puudutava tingimusega nentida, et kuigi hageja on väitnud, et seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud ei tegutse konkurentsile avatud turgudel – viidates konkreetsemalt tema enda tegevusvaldkondadele –, ei ole ta esitanud ühtki tõendit, millega kinnitada väidet, et avalike kõnesolevate teenuste osutamise majanduslikud sektorid ei olnud käsitletaval ajal konkurentsile avatud. Selles osas tuleb meenutada, et antud juhul on tegemist abikavaga, mis hõlmab paljusid sektoreid, mitte erinevate abikavadega, millest igaüks oleks suunatud mõnele konkreetsele sektorile.
- 89 Asjaolu, et kõnesolevat abikava kohaldatakse ainult seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutele sõltumata sellest, millega äriühing tegeleb, ning see, et nimetatud äriühingud tegutsevad realselt erinevates majandussektorites, sh konkurentsile avatud sektorites, on piisavad selleks, et järeldada, et käsitletav meede võib mõjutada konkurentsi ja liikmesriikidevahelist kaubandust.
- 90 Sellega seoses tuleb märkida, et – nagu komisjon on vaidlustatud otsuse põhjendustes 73 ja 84 märkinud –, et teatavaid asjassepuutuvaid sektoreid – nagu farmaatsiatoodete, jäätme-, gaasi-, elektri- ja veesektor – iseloomustas käsitletava meetme jõustumise ajahetkel teatav konkurents.

- 91 Lõpuks tuleb nentida, et seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingute tegevusvaldkondades konkureerivad ettevõtjad üksteisega selles, et nendega sõlmitaks kontsessioonilepingud kohaliku tasandi avalike teenuste osutamiseks erinevates kohalikes omavalitsusüksustes, ning et kõnesolevate kontsessioonide turg on konkurentsile avatud (vaidlustatud otsuse põhjendused 67 ja 68).
- 92 Argument, mille kohaselt konkurents puudub ning seega ei ole riikidevahelist kaubandust mõjutatud, kuna tegelikult sõlmiti asjassepuutuvate teenuste osutamise lepingud seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutega otse, tuleb tagasi lükata. Esiteks ei mõjuta otsene lepingu sõlmimine eelnevates punktides tehtud järeldust, mille kohaselt iseloomustab kõnesolevat turgu vähemalt teatav konkurents. Teiseks tõendab see väide pigem käsitletava meetme piiravat mõju konkurentsile, mitte konkurentsi puudumist asjassepuutuval turul. Nagu komisjon on vaidlustatud otsuse põhjenduses 71 rõhutanud, ei saa välistada, et ainuüksi seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutele suunatud abikava olemasolu mõjutas kommuune pigem sõlmima kõnesolevate teenuste osutamise lepinguid nendega otse kui sõlmima kontsessioonilepinguid avatud menetluse tulemusena.
- 93 Mis puudutab konkreetsemalt küsimust, kas käsitletavat meetmed on kahjustanud või ähvardanud kahjustada seda teatavat konkurentsi, mis asjassepuutuvat turgu iseloomustab, siis tuleb nentida, et kõnesolevad meetmed on tugevdanud seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingute konkurentsiolukorda võrreldes kõigi teiste Itaalia või välisriikide ettevõtjatega, mis asjassepuutuval turul tegutsevad. Nagu komisjon on vaidlustatud otsuse põhjenduses 62 õigustatult märkinud, on ettevõtjad, kelle õiguslik vorm ei ole kapitaliühing ja kelle puhul enamusosalus ei kuulu kohalikele omavalitsusüksustele, ebasoodsamas olukorras juhul, kui nad soovivad osaleda hankemenetluses, mis on suunatud lepingu sõlmimisele teatava teenuse osutamiseks teatud kindlal territooriumil.
- 94 Lisaks ei piirdu seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingute tegevusalad kohaliku tasandi avalike teenuste osutamise valdkonnaga. Seega võib käsitletav meede hõlbustada nimetatud äriühingute laienemist muudele, konkurentsile avatud turgu-

dele, moonutades niimoodi tagajärjena konkurentsi ka muudes sektorites peale kohaliku tasandi avalike teenuste osutamise valdkonna. Selles osas nähtub seadusest nr 142/90, nagu seda on tõlgendanud Corte suprema di cassazione 6. mai 1995. aasta kohtuotsuses nr 4989 ning Consiglio de Stato (kõrgem halduskohus, Itaalia) 3. septembri 2001. aasta kohtuotsuses nr 4586, et seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutel on võimalik tegutseda ka muudel territooriumitel nii Itaalias kui välisriikides ning muudes valdkondades peale põhikirjas ette nähtud avaliku teenuse osutamise, välja arvatud juhul, kui see nõuab nende ressursidest ja vahenditest märkimisväärset osa ja kui tegevus on laadilt selline, et võib asjassepuutuvat kohalikku omavalitsusüksust kahjustada.

- 95 Eeltoodust tuleneb, et kõnesolev meede kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi EÜ artikli 87 lõike 1 tähenduses.
- 96 Mis puudutab tingimust, mis seondub riikidevahelise kaubanduse mõjutamisega, siis tuleb kõigepealt meenutada, et asjaolu, et seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud tegutsuvad ainult oma liikmesriigi turul või „oma” territooriumil, ei ole määrava tähtsusega. Käsitletav meede on mõjutanud riikidevahelist kaubandust, kui muudes liikmesriikides asutatud ettevõtjate võimalused Itaalia turul teenuste osutamiseks on vähenenud (vt eespool punkt 87).
- 97 Nii on komisjon vaidlustatud otsuse põhjenduses 70 õigesti nentinud, et käsitletav meede võis takistada niisuguseid välismaiseid ettevõtjaid, kes soovisid Itaalias tegevust alustada või seal teenuseid pakkuda, ning mõjutas seega ühendusesisest kaubavahetust EÜ artikli 87 lõike 1 mõttes.
- 98 Käsitletav meede kahjustab esiteks välismaiseid ettevõtjaid, kes taotlevad Itaalias kontsessioonilepingut avalike teenuste osutamiseks, kuna riigi osalusega äriühingud,

kes on kõnesoleva abikava raames toetust saanud, võivad pakkuda soodsamat hinda kui nende oma riigi või ühenduse tasandi konkurendid, kellele see abikava ei laiene. Teiseks muudab käsitletav meede Itaalias kohaliku tasandi avalike teenuste osutamisse investeerimise (näiteks enamusosaluse omandamise) muude liikmesriikide ettevõtjatele vähem atraktiivseks, kuna nende ettevõtjate suhtes, kelle osalus sel moel omandatakse, ei kuulu kõnesolev abimeede enam kohaldamisele (või nad võivad niisuguse soodustuse saamise võimaluse kaotada) tulenevalt uute aktsionäride vormist (vaidlustatud otsuse põhjendus 69).

99 Eeltoodust tuleneb, et komisjon ei ole teinud viga järeldades, et käesolevas asjas on täidetud tingimused, mis puudutavad liikmesriikidevahelise kaubanduse mõjutamist ja konkurentsi moonutamist.

100 Mis puudutab seda, et väidetavalt puuduvad vaidlustatud otsuses neid kahte tingimust puudutavad põhjendused, siis tuleb meenutada, et komisjon on vaidlustatud otsuse põhjendustes 62–64, 69, 73 ja 74 lühidalt, kuid selgelt esitanud põhjendused, millest lähtudes on ta asunud seisukohale, et ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus on laadilt selline, et võib kahjustada konkurentsi ja mõjutada liikmesriikidevahelist kaubandust. Pealegi, nagu juba märgitud, ei pea komisjon tõendama antud abi tegelikku mõju (Euroopa Kohtu 14. veebruari 1990. aasta otsus kohtuasjas C-301/87: Prantsusmaa vs. komisjon, EKL 1990, lk I-307, punkt 33).

101 Kõigest eeltoodust järeldub, et teine väide tuleb tagasi lükata.

Kolmas väide, mille kohaselt on rikutud EÜ artikli 88 lõiget 1, kuna käsitletavat meetmed on kvalifitseeritud uue abina, ning seega on rikutud menetluseeskirju ja põhjendamiskohustust

Poolte argumendid

- 102 Selle väite raames väidab hageja – teise võimalusena –, et käsitletav meede on olemasolev abi ning seega on komisjon rikkunud EÜ artiklit 88 ja määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkte i ja v. Samuti väidab hageja, et vaidlustatud otsuses puuduvad selles osas põhjendused.
- 103 Väide jaguneb kaheks osaks.
- 104 Esimeses osas väljendab hageja seisukohta, et tegemist on olemasolevate abimeetmetega määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v mõttes, kuna käsitletaval perioodil ei olnud asjassepuutuvad turud konkrentsile avatud. Seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud said tegutseda vaid oma asukohaterritooriumil ning ainult kindlaksmääratud valdkonnas. Seega ei muutunud kõnesolev meede mingil juhul riigiabiks enne, kui asjassepuutuvad sektorid väidetavalt konkrentsile avati.
- 105 Teises osas, mis põhineb määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktil i, väidab hageja, et avaliku huvi teenuste monopoolne osutamine kommuunide ja munitsipaal-ettevõtjate poolt on olnud maksudest vabastatud eelmise sajandi algusest peale.

- 106 Hageja sõnade kohaselt on maksusüsteem, mida kohaldati kommuunidele ja munitsipaalteenustajatele seoses nende poolt osutatavate kohaliku tasandi avalike teenustega, ning seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutele ette nähtud kolmeaastane tulumaksuvabastus omavahel seotud. Munitsipaalteenustajad ja seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud kujutavad endast sisuliselt ühte ja sedasama majandusüksust.
- 107 Seega ei ole komisjon täinud kohustust tõendada, et uus meede mõjutab „esialgse kava sisulist poolt”, mis on määrava tähtsusega tingimus selleks, et olemasolevat abi saaks kvalifitseerida uue abina Esimese Astme Kohtu 30. aprilli 2002. aasta kohtuotsuse T-195/01 ja T-207/01: *Gibraltari valitsus vs. komisjon* (EKL 2002, lk II-2309) mõttes. Käsitletavaid maksusoodustusi ei muudetud ning abisaajate kategooriat ei laiendatud.
- 108 Nõustuda ei saa väitega, et komisjoni nägemuses olid munitsipaalteenustajate suhtes kehtinud kava ja seadusega nr 142/90 ette nähtud äriühingutele kohaldatav kava ajaliselt eraldatud, kuna munitsipaalteenustajate suhtes kehtis varasem maksustamiskord kuni nende muutmiseni seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühinguteks, kusjuures ümberkujundamine toimus uue maksustamiskorra rakendamise raames. Seega ei ole seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingute poolt ajavahemikul 1990–1993 saadud tulu maksustatud.
- 109 Hageja on seisukohal, et komisjoni arutluskäik on vastuoluline, kuna esmalt on ta seonduvalt varade ülemineku suhtes kehtivatest maksudest vabastamisega möönnud, et seadusega nr 142/90 ette nähtud äriühingud ja varasemad munitsipaalteenustajad on majanduslikult ja sisuliselt identsed, kuid seejärel ei tunnista seda samasust ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse analüüsimisel.
- 110 Hageja sõnul ei kinnita ei seaduse nr 142/90 artikli 22 lõike 3 sõnastus ega komisjoni poolt viidatud siseriiklik kohtupraktika, et seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühinguid ja munitsipaalteenustajaid või eriotstarbelisi ettevõtjaid tuleks sisulisest või territoriaalsest aspektist üksteisest eristada.

111 Menetlusse astujad toetavad hageja seisukohta ja argumente.

112 Komisjon leiab, et see väide tuleb tagasi lükata.

Esimese Astme Kohtu hinnang

113 Euroopa Kohus on 9. augusti 1994. aasta kohtuotsuses C-44/93: Namur-Les assurances du crédit väljendanud seisukohta, et nii EÜ artikli 88 sisust kui eesmärgist tuleneb, et olemasolevaks abiks selle artikli lõike 1 mõttes tuleb pidada abimeetmeid, mis olid olemas enne EÜ asutamislepingu jõustumise kuupäeva, ning abimeetmeid, mida oleks saanud nõuetekohaselt rakendada EÜ artikli 88 lõikes 3 ette nähtud tingimustel, sh tingimustel, mis tulenevad Euroopa Kohtu poolt 11. detsembri 1973. aasta kohtuotsuses 120/73: Lorenz (EKL 1973, lk 1471, punktid 4–6) sellele artiklile antud tõlgendusest, samas kui uue abina, mille suhtes kehtib viimati nimetatud sättes ette nähtud teatamiskohustus, tuleb käsitleda meetmeid, millega kehtestatakse abimeetmeid või muudetakse neid, kusjuures muudatused võivad puudutada nii olemasolevaid abimeetmeid kui ka esialgseid projekte, millest komisjonile teatatakse.

114 Olemasolevat abi puudutavas osas kinnitab määruse nr 659/1999 artikli 1 punkt b kohtupraktikast tulenevaid ja seal kinnitust leidnud eeskirju.

115 Selle sätte kohaselt on olemasolev abi:

- i) igasugune abi, mis enne asutamislepingu jõustumist oli olemas vastavas liikmesriigis;

- ii) heakskiidetud abi, see tähendab komisjoni või nõukogu poolt heakskiidetud abikavad või individuaalne abi;

- iii) abi, mida peetakse heakskiidetuks, kuna komisjon ei ole teinud otsust kahekuulise tähtaja jooksul, mida põhimõtteliselt arvestatakse lõpliku teatise kättesaamisele järgnevast päevast ning mis on mõeldud komisjonile esialgse uurimise läbiviimiseks;

- iv) abi, mille puhul on möödunud tagastamise suhtes kehtiv kümneaastane aegumistähtaeg;

- v) abi, mida peetakse olemasolevaks abiks, kuna on võimalik teha kindlaks, et selle kehtestamise ajal ei kujutanud see endast abi, vaid on muutunud selleks hiljem ühisturu arengu tõttu ja ilma et liikmesriik oleks seda muutnud. Kui teatavad meetmed muutuvad abiks pärast tegevuse liberaliseerimist ühenduse õiguses, ei käsitleta neid meetmeid pärast liberaliseerimise kuupäeva enam olemasoleva abina.

¹¹⁶ Nimetatud määruse artikli 1 punkti c kohaselt tuleb olemasoleva abi muutmist käsitleda uue abina.

¹¹⁷ Meetmed, millega kehtestatakse abi või muudetakse olemasolevaid abimeetmeid, kujutavad sisuliselt endast uut abi. Iseäranis juhul, kui muudatus puudutab esialgse abikava sisulist poolt, muutub see kava uueks abikavaks. Siiski ei ole niisuguse sisulise

muudatusega tegemist juhul, kui uus element on esialgsest kavast selgelt eristatav (eespool punktis 107 viidatud kohtuotsus Gibraltar valitsus, punktid 109–111).

118 Käesoleval juhul on selge, et ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus ei kuulu määruse nr 659/1999 artikli 1 punktis b nimetatud olukordadest, mis võimaldavad käsitleda abimeedet olemasoleva abina, ei teise, kolmanda ega neljanda alla. Pealegi ei ole hageja nendele olukordadele viidanud.

119 Esimese Astme Kohus leiab, et esimesena on asjakohane uurida käesoleva väite teist osa.

120 Mis puudutab esimest määruse nr 659/1999 artikli 1 punktis b nimetatud olukordadest, siis esmalt tuleb nentida, et ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus kehtestati dekreetseadusega nr 331/93 ja seadusega nr 549/95. Aastal 1990, kui seadusega nr 142/90 nähti ette ümberkorraldused kohaliku tasandi avalike teenuste osutamise korraldamiseks kommuunide käsutusse antud seaduslike vahendite osas, mille hulka kuulus võimalus luua riigi enamusosalusega aktsiaseltse, nendele äriühingutele tulumaksuvabastusi ette ei nähtud.

121 Kõik seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud, mis loodi vahemikus 1990 kuni 30. augustini 1993, mil jõustus dekreetseaduse nr 331/93 artikkel 66, olid kohustatud tasuma tulumaksu.

122 Järelikult, nagu komisjon on vaidlustatud otsuse põhjenduses 91 õigustatult väitnud, pidi Itaalia seadusandja selleks, et laiendada kohalike omavalitsusüksuste suhtes kehtivat maksusüsteemi seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutele, võtma mitukümmend aastat pärast EÜ asutamislepingu jõustumist vastu uue õigusakti.

- 123 Pealegi, isegi kui nõustuda, et munitsipaaltelevõtjate suhtes kehtiv tulumaksuvabastus kehtestati enne EÜ asutamislepingu jõustumist ning et see kehtis aastani 1995, vastab siiski tõele, et seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud on munitsipaaltelevõtjatest sisuliselt erinevad. Munitsipaaltelevõtjate ja eriseaduse alusel loodud ettevõtjate suhtes kehtivate maksusoodustuste laiendamine niisugusele uuele isikukategooriale nagu seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud on muudatus, mis on esialgselt kavast eristatav. Nagu Consiglio di Stato 3. septembri 2001. aasta kohtuotsuses nr 4586 märgitud, on seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud ja munitsipaaltelevõtjad õiguslikult erinevad eelkõige seetõttu, et esimeste suhtes neist ei kehti munitsipaaltelevõtjate suhtes kohaldatav ranged territoriaalsed piirangud ning et seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingute tegevusalade skaala on laiem. Seega, nagu juba eespool punktis 94 rõhutatud, on seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutel võimalik tegutseda ka muudel territooriumidel nii Itaalias kui välisriikides ning muudes valdkondades kui põhikirjas ette nähtud avaliku teenuse osutamine, välja arvatud juhul, kui see nõuab nende ressursidest ja vahenditest märkimisväärse osa ja kui tegevus on laadilt selline, et võib asjassepuutuvat kohalikku omavalitsusüksust kahjustada.
- 124 Järelikult, isegi kui seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud on õiguste ja kohustuste osas munitsipaaltelevõtjate õigusjärglased, on õigusaktid, millega määratakse kindlaks nende tegevusvaldkond nii sisulises kui geograafilises mõttes, teinud läbi olulisi muutusi.
- 125 Seega tuleb järeldada, et ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus, mis kehtestati seaduse nr 549/95 artikli 3 lõikega 70 selle koostoimes dekreetseaduse nr 331/93 artikli 66 lõikega 14, ei kuulu määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti i alla.
- 126 Mis puudutab käesoleva väite esimest osa, mis põhineb määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunktil v, siis tuleb märkida, et see säte kuulub kohaldamisele üksnes meetmete suhtes, mis ei kujutanud endast nende rakendamise ajal abimeetmeid. Selles osas tuleb nentida, et nagu komisjon on vaidlustatud otsuse põhjendustes 83–85 selgitanud, kehtestati käsitletav meede ajal, mil turud olid konkurentsile avatud igal juhul veel suure tõenäosusega vägagi erinevas ulatuses. Seega tuleb asuda seisukohale,

et ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus ei kuulu määruse nr 659/1999 artikli 1 punkti b alapunkti v kohaldamisalasse.

127 Seda järeldust ei kummuta hageja väide, mille kohaselt liberaliseeriti energiatootmine alles aastal 1999. Tuleb meenutada, et käesoleval juhul on tegemist abikavaga, mis on suunatud spetsiifilisele ettevõtjakategooriale, kes tegutseb paljudes sektorites. Seetõttu ei ole nõutav, et komisjon uuriks igat sektorit eraldi. See ei välista võimalust, et teatud konkreetseid juhte saab käsitleda olemasoleva abina. Just sel põhjusel on komisjon vaidlustatud otsuses seda võimalust arvestanud (vaidlustatud otsuse põhjendus 85).

128 Seetõttu ei saa väita, et otsust ei oleks põhjendatud.

129 Lõpuks, mis puudutab väidetavat vasturääkivust seoses sellega, mis puudutab ühelt poolt varade ülemineku suhtes kehtivatest maksudest vabastamise uurimist ning teiselt poolt ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse uurimist – mille raames munitsipaalettevõtjaid ja seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühinguid vastavalt kas käsitleti või ei käsitletud majanduslikult ja sisuliselt eraldiseisvate üksustena –, siis tuleb märkida, et komisjon, kes on vaidlustatud otsuses tuginenud Itaalia valitsuse poolt edastatud teabele, on asunud seisukohale, et esimesena nimetatud vabastus oli õigustatud asjassepuutuva korra laadi ja üldise ülesehitusega. Kuigi puudub vajadus selle hinnangu põhjendatuse osas seisukohta võtta, tuleb märkida, et see, et on võimalik, et komisjon on teinud vea selles osas, mis puudutab vabastust varade ülemineku suhtes kehtivatest maksudest, ei tähenda, et tuleks tühistada vaidlustatud otsuse mõni muu osa.

130 Eeltoodut arvestades tuleb kolmas väide tagasi lükata.

Neljas väide, mille kohaselt on rikutud EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c ning põhjendamiskohustust

Poolte argumendid

- 131 Hageja kinnitab selle väite raames, et komisjon on teinud vea, kui järeldas, et käsitletav meede ei ole ühisturuga kokkusobiv riigiabi EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c mõttes. Käsitletava meetme kokkusobivus ühisturuga mainitud sätte mõttes tuleneb hageja väitel sellest, et meede tegi võimalikuks munitsipaalettevõtjate ümberkujundamise ning ülemineku konkurentsile orienteeritud turule. Seega on komisjon vaidlustatud otsuses andnud olukorrale eksliku hinnangu.
- 132 Pealegi on komisjoni poolt vaidlustatud otsuses esitatud analüüs vasturääkiv, kuna komisjon ei ole pidanud asjakohasteks menetluses astunud ettevõtjate poolt haldusmenetluses viidatud varasemaid kohtuotsuseid, nimelt komisjoni 10. novembri 1999. aasta otsust, mis näeb ette üleminekusätteid transpordivaldkonna munitsipaal-ettevõtete tulumaksuvabastuse kaotamist puudutavas osas (EÜT C 379, lk 11), ning 22. detsembri 1999. aasta otsust 2000/410/EÜ, mis käsitleb Prantsusmaa poolt kavandatava ja sadamasektorile suunatud abikava rakendamist (EÜT 2000, L 155, lk 52). Nagu käesolevalgi juhul, oli nimetatud kahes otsuses käsitletavate maksualaste meetmete eesmärk tagada üleminek monopoolselt korrald liberaliseeritud korrale.
- 133 Hageja väidab, et kui käsitletavat meedet ei oleks kehtestatud, ei oleks munitsipaal-ettevõtjate ümberkujundamist kapitaliühinguteks kunagi toimunud. Nimetatud meede oli vältimatult vajalik selleks, et soodustada kohaliku tasandi avalike teenuste turu avamist konkurentsile, tagades ametiasutuste ja teenuseosutajate finantssuhetes läbipaistvuse. Käsitletava meetme puhul oli täidetud põhimõttelise tähtsusega nõue, st sellega oli ette nähtud kõnesolevate ettevõtjate ümberkorraldamist võimaldav üleminekuperiood, ilma et seejuures oleks katkenud avaliku teenuse osutamise järjepidevus. Ühtlasi väidab hageja, et selles osas ei ole otsust põhjendatud.

134 Menetlusse astujad toetavad sisuliselt hageja seisukohti ja argumente.

135 Komisjoni väitel on väide ainetu. Käsitletav meede tunnistati ühisturuga kokkusobimatuks, kuna selle puhul on rikutud EÜ artiklit 43, kuid seda asjaolu ei ole hageja vaidlustanud. Teise võimalusena vaidlustab komisjon käesoleva väite põhjendatuse.

Esimese Astme Kohtu hinnang

136 Kõigepealt tuleb meenutada, et komisjonil on EÜ artikli 87 lõikega 3 hõlmatud valdkonna hindamisel ulatuslik kaalutusõigus (Euroopa kohtu 24. veebruari 1987. aasta otsus kohtuasjas 310/85: Deufile vs. komisjon, EKL 1987, lk 901, punkt 18). Seega peab ühenduste kohus kontrollima üksnes menetluseeskirjade järgimist, põhjenduskohustuse täitmist, samuti faktiliste asjaolude vastavust tegelikusele, et tehtud ei oleks ilmselget hindamisviga ning et tegemist ei oleks võimu kuritarvitamisega.

137 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et selleks, et raskustes olevatele ettevõtjatele mõeldud abi võidaks tunnistada ühisturuga kokkusobivaks EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c alusel, peab see olema seotud sidusa ümberkorralduskavaga, mis tuleb koos kõigi vajalike täpsustustega esitada komisjonile (Euroopa Kohtu 22. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-17/99: Prantsusmaa vs. komisjon, EKL 2001, lk I-2481, punkt 45).

138 Mis puudutab käesolevas asjas vaidlustatud otsuse põhjendusi, siis otsusest nähtub, et komisjon on kontrollinud, kas abi võib tunnistada EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c alusel ühisturuga kokkusobivaks, esiteks lähtudes ühenduse suunistest raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (EÜT 1999,

C 288, lk 2) ning teiseks neist suunistest sõltumatult. Seejuures on komisjon esitanud põhjused, millest lähtudes ta jõudis negatiivsele järeldusele (vaidlustatud otsuse põhjendus 97 jj).

139 Edasi nähtub kohtuasja materjalidest selgelt, et täidetud ei olnud tingimused, mis on nõutavad selleks, et ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse suhtes kuuluks kohaldamisele EÜ artikli 87 lõike 3 punktis c ette nähtud erand. Ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse eesmärk ei olnud abisaajate rentaabluse taastamine ning samuti ei olnud see mõeldud üksnes raskustes ettevõtjatele. Isegi kui eeldada, et tegemist oli niisuguse abiga, ei oldud siiski esitatud ühtki ümberkorralduskava ega ühtki meedet kõnesoleva abi andmisega paratamatult kaasnevate konkurentsimoonutuste heastamiseks. Kohtupraktikast tuleneb, et selleks, et raskustes olevatele ettevõtjatele mõeldud abi võidaks tunnistada ühisturuga kokkusobivaks EÜ artikli 87 lõike 3 punkti c alusel, peab see olema seotud sidusa ümberkorralduskavaga, mis tuleb koos kõigi vajalike täpsustustega esitada komisjonile (Euroopa Kohtu 22. märtsi 2001. aasta otsus kohtuasjas C-17/99: Prantsusmaa vs. komisjon, EKL 2001, lk I-2481, punkt 45).

140 Mis puudutab argumenti, mille kohaselt käsitletav meede hõlbustas üleminekut monopoolsel turul põhinevalt majanduselt konkurentsile orienteeritud turule, siis tuleb märkida, et hageja ei ole ära näidanud, kuidas on käsitletav meede põhjustanud konkurentsi intensiivistumist. Nagu juba varem öeldud, iseloomustas asjassepuutuvaid turge juba varem teatav konkurents ning seega võib käsitletav meede konkurentsi kahjustada.

141 Mis puudutab väidetavat vastuolu käesoleval juhul kasutatud lähenemisviisi ja muude komisjoni otsuste vahel, siis tuleb märkida, et neist kahest otsusest, millele hageja viitab, nähtub, et neis käsitletavat olukorrad ei ole antud asjaga võrreldavad. 10. novembri 1999. aasta otsusega – nagu komisjon on õigesti väitnud – keelati isikutel, kelle suhtes käsitletav maksuvabastus kehtis, osaleda pakkumismenetlustes väljaspool oma territooriumi kuni riigi oma turgude avamiseni konkurentsile. Mis puudutab otsust 2000/410, siis selles käsitletava abi andmine sõltus olemasoleva varustuse üleandmise ja väljavahetamise heaks tehtud investeeringutest.

142 Seega tuleb neljas väide tagasi lükata.

Viies väide, mille kohaselt tagastamiskorraldus on ebaseaduslik ning rikutud on õiguspärase ootuse kaitse ja proportsionaalsuse põhimõtteid

143 Selle väite raames viitab hageja asjaolule, et korraldus, millega Itaalia Vabariiki kohustati abisaajatelt tagasi nõudma abi, mis oli antud ühisturuga kokkusobimatuks tunnistatud abikavade alusel, on ebaseaduslik, ning et rikutud on õiguspärase ootuse kaitse ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Väide jaguneb kaheks osaks.

Poolte argumendid

– Esimene osa, mille kohaselt tagastamiskorraldus on ebaseaduslik, arvestades käsitletava meetme abstraktset hindamist

144 Hageja väidab, et komisjon on vaidlustatud otsuse artiklis 3 andnud Itaalia Vabariigile korralduse nõuda tagasi kõik soodustused, mida seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingud on saanud, kuigi samas on komisjon nentunud, et teatavate abimeetmete puhul – ilma et ta oleks neid siiski ära nimetanud – on võimalus, et need ei ole ühisturuga kokkusobimatud. Seega peab Itaalia Vabariik – hageja sõnade kohaselt – viima läbi keerulise faktilisi asjaolusid puudutava analüüsi, milleks vajalik kaalutluspädevus ületab suurel määral liikmesriigi pädevuse, ning on asetatud olukorda, kus võib asuda ekslikult tagasi nõudma abi, mis ei ole riigiabi või mis kujutab endast olemasolevat abi, või ka niisugust abi, mis võib olla kokkusobiv või mille komisjon võib mõnes hilisemas otsuses kokkusobivaks tunnistada.

- 145 Hageja on seisukohal, et kuna komisjoni antud tagastamiskorraldusega ei kaasne seejuures kohaldatavat menetluslikku raamistikku, peab komisjon kas ise viima läbi üksikasjaliku uurimise niisuguste erinevate rakendamisjuhtude osas, mille osas tuleb tegelikult anda tagastamiskorraldus, või piirduma abikava abstraktse uurimisega. Viimati nimetatud juhul ei tohiks ta antud abi tagastamist määrata.
- 146 Hageja märgib, et komisjoni argumendid, mille kohaselt on võimalik, et siseriiklikud ametiasutused tunnistavad teatava individuaalse abi ühisturuga kokkusobivaks (vaidlustatud otsuse põhjendus 126) ning väide, et riigiabi ühisturuga kokkusobivuse hindamisel kuulub ainupädevus komisjonile, on vasturääkivad.
- 147 Hageja ei vaidlusta viidet eespool punktis 64 viidatud kohtuotsusele Itaalia vs. komisjon, kuid väidab, et kindlaks tuleb määrata see ajahetk, millest lähtudes tuleb konkreetseid juhtumeid käsitlev analüüs läbi viia: lähtuda tuleb hetkest, mil komisjon otsuse vastu võttis.
- 148 Lisaks väidab hageja, et komisjoni poolt viidatud kohtupraktika puudutab üksnes juhtumeid, kus – vastupidi käesolevas asjas käsitletavale olukorrale – oli võimatu eristada vaidlusaluseid abimeetmeid konkreetseid abisaajaid iseloomustavate asjaolude alusel. Euroopa Kohus on kahes kohtuotsuses teinud komisjonile sõnaselgelt etteheiteid, et viimati nimetatu ei ole uuritavate abimeetmete puhul lähtunud neid puudutavatest faktilistest asjaoludest (Euroopa Kohtu 26. septembri 2002. aasta otsus kohtuasjas C-351/98: Hispaania vs. komisjon, EKL 2002, lk I-8031, ja 13. veebruari 2003. aasta otsus kohtuasjas C-409/00: Hispaania vs. komisjon, EKL 2003, lk I-1487).

149 Menetlusse astujad toetavad hageja seisukohta ja argumente.

150 Komisjon vaidlustab kõik hageja esitatud argumendid.

– Väite teine osa, mis tugineb õiguspärase ootuse kaitse ja proportsionaalsus põhimõtete rikkumisele

151 Hageja väidab, et vaidlustatud otsuse artiklis 3 ära toodud tagastamiskorraldus on õigustühine, kuna komisjon on rikkunud aluspõhimõteteks olevaid õiguspärase ootuse kaitse ja proportsionaalsuse põhimõtteid.

152 Hageja väidab, et paljud asjaolud on aidanud kaasa sellele, kus tal tekkis reaalne usaldus käsitletava meetme õiguspärasuse osas, nimelt veendumus selles, et asjassepuutuvad kaks järjestikust maksustamiskorda on identsed, ning Itaalia ametiasutuste käitumise ja lõpuks komisjoni käitumise suhtes, arvestades, et komisjon algatas ametliku uurimismenetluse alles neli aastat pärast käsitletava meetme vastuvõtmist ning et ta ei vastanud selle menetluse vältel ei hageja argumentidele ega kasutanud kolme uurimistoiminguteks kulunud aasta jooksul määruse nr 659/1999 artiklitest 10 ja 11 tulenevat pädevust korralduse tegemiseks.

153 Igal juhul ei olnud hagejal tulenevalt asjaolust, et Itaalia seadusandja oli kehtestanud ettevõtete kolmeaastase tulumaksuvabastuse, võimalik maksta ajavahemiku 1997–1999 osas ettevõtte tulumaksu, kuna ettevõtja ei saa tasuda makse, mida ei ole siseriiklike õigusnormidega ette nähtud.

- 154 Lõpuks väidab hageja, et kuna turutingimustes ja ettevõtjate olukorras on toimunud suuri muutusi, ei saa abi tagasinõudmine ilmselgelt taastada *quo ante* olukorda, ning ei ole seega õigustatud. Lisaks ei toonud ettevõtete kolmeaastane tulumaksuvabastus tulu mitte seaduses nr 142/90 ette nähtud äriühingutele, vaid aktsionärideks olevatele kommuunidele.
- 155 Menetlusse astujad toetavad väite käesoleva osa küsimuses hageja seisukohta ja argumente.
- 156 Komisjon vaidlustab kõik hageja esitatud argumendid.

Esimese Astme Kohtu hinnang

- 157 Nagu eespool punktis 62 meenutatud, tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et komisjon võib abikava uurimisel piirduda seda kava iseloomustavate asjaoludega.
- 158 Samuti nähtub kohtupraktikast, et abikava puudutavas negatiivses otsuses ei pea olema esitatud konkreetsetel juhtudel selle kava alusel antud abi käsitlevat analüüsi. Alles niisuguse abi tagasinõudmise etapis tuleb kontrollida iga asjassepuutuva ettevõtja olukorda eraldi (eespool punktis 64 viidatud kohtuotsus Itaalia *vs.* komisjon, punkt 91).

- 159 Edasi tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on ebaseadusliku abi ühisturuga kokkusobimatuse tuvastamise loogiliseks tagajärjeks on see, et abi andmine lõpetatakse ning nõutakse tagasi abisumma ja sellega kaasnevad intressid (eespool punktis 86 viidatud kohtuotsus Tubemeuse, punkt 66; 14. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-169/95: Hispaania vs. komisjon, EKL 1997, lk I-135, punkt 47, ja 29. juuni 2004. aasta otsus kohtuasjas C-110/02: komisjon vs. nõukogu, EKL 2004, lk I-6333, punkt 41).
- 160 Selles osas tuleb ühtlasi märkida, et mainitud kohtupraktikast tuleb lähtuda nii individuaalse abi kui ka abikava raames välja makstud abi puhul.
- 161 Sellegipoolest ei välista abikava üldine ja abstraktne analüüs seda, et selle kava alusel konkreetsel juhul välja makstud summa ei kuulu EÜ artikli 87 lõikes 1 ette nähtud keelu alla, näiteks seetõttu, et abi andmine üksikjuhul on hõlmatud *de minimis* eeskirjaga. See selgitab vaidlustatud otsuse põhjendustes 72, 85 ja 126 esinevaid reservatsioone.
- 162 Mõistagi on juhul, kui komisjon võtab vastu otsuse, millega tunnistab abimeetme ühisturuga kokkusobimatuks, riigi ametiasutuste kohustuseks üksnes selle otsuse rakendamine ning neil ei ole selles osas kaalutlusruumi (Euroopa Kohtu 22. märtsi 1977. aasta otsus kohtuasjas 78/76: Steinicke & Weinlig, EKL 1977, lk 595, punkt 10). See ei välista seda, et asjassepuutuvad siseriiklikud ametiasutused võtavad otsuse rakendamisel arvesse mainitud reservatsioone. Seega, vastupidi hageja väidetule on komisjon teinud tagastamiskorralduse üksnes niisuguse abi osas, mis vastab EÜ artikli 87 tingimustele, ja mitte neid summasid puudutavas osas, mis on küll kõnesoleva kava alusel välja makstud, kuid ei ole abi või kujutavad endast olemasolevat või ühisturuga kokkusobivat abi vastavalt kategooriate alusel kehtestatud eranditele või komisjoni mõnele muule otsusele.
- 163 Mis puudutab seda, et väidetavalt on vaidlustatud otsus õigusvastane seetõttu, et Itaalia Vabariigile on pandud kohustus teha kindlaks, millised konkreetsed meetmed

kujutavad endast abi, siis tuleb märkida, et niisugune analüüs – kui see on asjakohane – tuleb vastavalt EÜ artiklile 10 läbi viia koostöös komisjoniga. Pealegi on abi mõiste määratlus õigusliku tähendusega ning seda tuleb tõlgendada objektiivsete asjaolude alusel. Lisaks on siseriiklik kohus pädev tõlgendama abi ja olemasoleva abi mõisteid ning võib võtta seisukoha üht või teist konkreetset kohaldamisjuhtumit iseloomustavate asjaolude kohta, pöördudes vajaduse korral eelotsusetaotlusega Euroopa Kohtusse.

164 Pealegi kui nõustuda hageja väitega, et kuna abikava on hinnatud abstraktselt, ilma konkreetsete kohaldamisjuhtude üksikasjaliku uurimiseta, siis ei saa seda puudutavas osa tagastamiskorraldust anda, tähendaks see eeskirju rikkudes antud abi tagasinõudmise võimaluse järjekindlat välistamist ning seega võetaks EÜ artiklilt 87 ja EÜ artiklilt 88 tähendus. Niisugusel juhul on komisjonil kui ainsal asutusel, kes on pädev hindama abi kokkusobivust ühisturuga, võimatu uurida abikavade kohaldamise arvukaid üksikjuhte.

165 Mis puudutab väidet õiguspärase ootuse kaitse rikkumisest, siis tuleb meenutada, et põhimõtteliselt saavad abi saanud ettevõtjad tugineda abi eeldatavale õiguspärasusele vaid juhul, kui selle abi andmisel on järgitud EÜ artiklis 88 ette nähtud menetlust. Hoolikas ettevõtja peab veenduma, et nimetatud menetlust on järgitud (eespool punktis 159 viidatud Euroopa Kohtu 14. jaanuari 1997. aasta otsus Hispaania *vs.* komisjon, punkt 51). Siiski ei ole välistatud, et erandlike asjaolude korral võib ebaseadusliku abi saajal tekkida ootus selle abi õiguspärasuse suhtes (Euroopa Kohtu 20. septembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-5/89: komisjon *vs.* Saksamaa, EKL 1990, lk I-3437, punkt 16).

166 Käesoleval juhul ei teatatud kõnesolevast abikavast komisjonile, rikkudes EÜ artiklit 88, ning hageja ei ole viidanud ühelegi erandlikule asjaolule, mis võiks õigustada väidetavat õiguslikku ootust. Esimese Astme Kohus on juba eelnevalt põhjendamatusse tõttu tagasi lükanud argumendi, mis puudutab veendumust, et tegemist on kahe järjestikuse

identse maksustamiskorraga (vt eespool punkt 123) ning selline veendumus ei ole igal juhul niisugune erandlik asjaolu, mis õigustaks kõnesoleva abi tagastamiskohustuse puudumist. Pealegi ei oma komisjoni ilmselge tegevusetus – mis käesoleval juhul ei ole tõendatud – tähtsust juhul, kui abikavast ei ole komisjonile teatatud (Euroopa kohtu 11. novembri 2004. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-183/02 P ja C-187/02 P: Demesa ja Territorio Histórico de Álava vs. komisjon, EKL 2004, lk I-10609, punkt 52). Määruse nr 659/1999 artikleid 10 ja 11 puudutava argumendiga seoses tuleb nentida, et komisjonil ei ole kohustust teha asjassepuutuvalle liikmesriigile automaatselt korraldust peatada teatamata abi maksmine.

167 Eeltoodust tervikuna tuleneb, et ka viies väide tuleb tagasi lükata.

168 Arvestades eeltoodud kaalutlusi nende kogumis, tuleb hagi jätta rahuldamata.

Kohtukulud

169 Kodukorra artikli 87 lõike 2 alusel on kohtuvaidluse kaotanud pool kohustatud hüvitama kohtukulud, kui vastaspool on seda nõudnud. Kuna otsus on tehtud hageja kahjuks, tuleb kohtukulud vastavalt komisjoni nõuetele välja mõista hagejalt.

170 Kodukorra artikli 87 lõike 4 kolmanda lõigu alusel kannab menetlusse astuja ise oma kohtukulud.

Esitatud põhjendustest lähtudes

ESIMESE ASTME KOHUS (kaheksas koda laiendatud koosseisus)

otsustab:

- 1. Jätta hagi Cassa Depositi e Prestiti laene puudutavas osas vastuvõetamatuse tõttu läbi vaatamata.**
- 2. Jätta hagi ülejäänud osas põhjendamatusse tõttu rahuldamata.**
- 3. Jätta ACEA SpA kohtukulud tema enda kanda ning mõista talt välja komisjoni kohtukulud.**

4. ACSM Como SpA ja AEM – Azienda Energetica Metropolitana Torino SpA kannavad oma kohtukulud ise.

Martins Ribeiro

Šváby

Papasavvas

Wahl

Dittrich

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 11. juunil 2009 Luxembourgis.

Allkirjad